

Mig segle escrivint amb **Bic**

Més de vint-i-un milions de bolígrafs de la marca Bic es venen cada dia arreu del món.

Es tracta del primer fabricant mundial de productes d'escriptura, i acaba de complir cinquanta anys, mig segle de lideratge indiscutible en un sector que va revolucionar des de bon començament. I encara queda molta tinta per vessar.

Durant dècades s'ha parlat bastant del bolígraf, en part perquè va revolucionar la pràctica de la cal·ligrafia, i sobretot perquè l'hem anant fent nostre, gràcies al seu èxit, ja que es tracta d'un instrument que tenim habitualment a les mans. Aquesta eina ha estat definida per alguns com la "democratitzadora" de l'escriptura. D'altres hi han volgut veure l'estri amb tinta per antonomàsia. Encara hi deu haver molta gent que llegirà aquest article i recordarà els anys escolars, d'aquells temps marcats per les tasques infructuoses, mirant-se incrèduls un recipient de tinta en el qual se sucava per tal d'intentar dibuixar els grafismes de les lletres. Eren els temps en què els dits lluien unes solemnes taques de tinta, i sobre el paper s'escampaven gotejant les taques dels intents per aconseguir uns grafismes intel·ligibles i harmoniosos. Tot això ja és aigua passada. En qualsevol cas, no s'ha perdut la pràctica de la cal·ligrafia a l'hora d'aprendre de lletra. I podem comprovar que, tot i les noves tecnologies, l'estri per excel·lència tant a l'escola com als despatxos continua sent el bolígraf. I quin ha estat el veritable miracle d'aquest giny tan elemental i a la vegada tan sofisticat? De moment en destacarem només tres: el bolígraf escriu en totes les direccions; la tinta és molt més resistent a l'aigua que la de ploma; i sobretot, porta a sobre el seu propi dipòsit.

Sembla que de bolígrafs ja se'n fabricaven als Estats Units a les darreries del segle XIX, encara que es tractava d'utensilis molt rudimentaris. A poc que co-

neixu algunes anècdotes de la història dels invents, sabreu que va ser l'any 1938 quan l'hongarès Laszlo Biro va introduir un aspecte fonamental en l'instrument que a partir d'aleshores seria el bolígraf, en aplicar-li tintes viscoses amb base greixosa. Aquest invent —com tants d'altres— es va desenvolupar de manera impressionant durant la segona gran guerra, per tal de facilitar l'escriptura als soldats i als comandaments. Uns anys després, el baró Marcel Bich encara va millorar-ne el funcionament, ocupant-se ell mateix de crear la fàbrica de bolígrafs Bic (eliminant la *h* final del seu cognom), un dels imperis industrials francesos. El primer "Bic Cristal" va ser comercialitzat el 1951. Aquesta és l'efemèride que commemorem: els cinquanta anys del naixement del boli Bic, el primer producte de l'imperi Bic.

Bic s'ha convertit en una marca coneguda mundialment. Durant mig segle el seu producte estrella ha estat el "Bic Cristal". Quin és el mèrit d'aquest —aparentment senzill— artefacte per haver aguantat tan fresc durant cinc dècades? En essència: la simplicitat. El fet que el cos del bolígraf siga transparent ens permet de veure la quantitat de tinta que hi ha al dipòsit. Aquest plàstic del cos anomenat poliestirè és fàcilment combustible, i es fa servir així mateix per a embalatges, aïllaments tèrmics i joguines. Pel que fa al caputxó i al tub que porta la tinta, estan fabricats amb polipropilè, material descobert el 1957 capaç de formar dilaments sense trencar-se. Tant el caputxó com el tub del cos estan ventilats amb uns orificis per tal d'afavorir el

recorregut de la tinta. Això no és cap minúcia, ja que el forat del caputxó impedeix l'ofegament en cas de ser ingerit per un nen. Pel que fa a la forma hexagonal del tub, imita els llapis dels anys 50, i resulta de gran comoditat tant per agafar-lo com per deixar-lo damunt d'una superfície plana.

El caputxó del Bic és del color de la tinta (que es fabrica en blau, negre, roig i verd). Serveix per ajustar-lo a la butxaca. Tanta simplicitat ens desarma, tant per l'enginy com per la funcionalitat aconseguida. És la marca de la casa: el coneixement de les necessitats del consumidor i una veritable audàcia per innovar. Així es van revolucionar els hàbits d'escriptura de milions de persones. També en aquesta línia s'han definit els altres productes de Bic: maquinetes d'a-faitar i encenedors. Els qui ja tenim una certa edat recordem perfectament les campanyes publicitàries de Bic a la televisió, amb aquells bolígrafs que dansaven per la pantalla, recreant traçats sobre un fons blanc, mentre sonava aquella cançó de dubtosa qualitat musical, però d'una gran eficàcia doctrinària: *"Bic Naranja escribe fino, Bic Cristal escribe normal; Bic Naranja, Bic Cristal, dos escrituras para elegir. Bic, Bic,*

Bic-Bic-Bic". Ben mirat, un poc surrealista sí que ho era.

Les xifres canten, i totes depenen d'un element diminut: la boleta de carboni de tungstè. Aquesta bola d'un mil·límetre de diàmetre està feta d'un material més dur que l'acer. Només per llimar i polir cadascuna d'aquestes boles cal engegar un procés que dura seixanta hores fins que l'esfera adquireix la forma definitiva. Per tal de muntar el bolígraf s'ha d'injectar la bola a la punta i aquesta al tub. En cas que l'espai entre la bola i la punta no siga l'adequat, la tinta no fluïrà correctament. Mentre ratllem, la bola supera els mil girs per minut. Quan deixem d'escriure, la tinta continuarà fent pressió damunt la bola, així obtura la sortida i impedeix que la tinta s'asseque. Tot un prodigi que va resoldre el baró Marcel Bich a la perfecció, ja que els bolígrafs, sobretot en el seu primer moment d'expansió, donaven alguns maldecaps als usuaris. Recorde d'haver preguntat a Joan Fuster si feia servir bolis quan escrivia. Em va dir que preferia el llapis, ja que els bolígrafs, en cas de caure-li a terra i de trencar-se la punta no podia restaurar-la, i a més deixaven unes taques de tinta a les camises que resultaven impossibles de netejar. A la

mateixa pregunta, el dissenyador Ricard Giralt Miracle em va contestar que per ell el bolígraf havia significat un estri més, tan vàlid per escriure i dibuixar com qualsevol altre, i que mai seria suplantat pels ordinadors, ja que cada utensili disposa dels seus propis recursos gràfics. Miquel Quiles, un amic impressor, em comentava que quan es va casar, pels anys 50, se'n va anar a París de viatge de noces, i allà va comprar un parell de bolígrafs, un per a ell i l'altre per regalar-li'l al seu sogre, ja que aleshores era impossible trobar-los ací, per culpa de l'aïllament internacional que es va patir amb el règim de Franco.

Ratilles d'història. Marcel Bich va nàixer el 1914 a Torí (Itàlia). Nacionalitzat francès, va adquirir el 1946 un taller de fabricació de plomes a la rodalia de París, amb el seu amic Edouard Bufard. En pocs anys va llençar al mercat un bolígraf eficaç i de baix cost. El seu esperit es reflecteix en una frase pròpia: "Per defensar-se, un ha de ser fort."

En l'actualitat, Bic és present a tot el planeta; estem parlant del primer fabricant mundial de bolígrafs. Cada dia es venen més de vint-i-un milions de productes d'escriptura Bic a 160 països diferents. Aquesta marca mítica es va instal·lar als Estats Units l'any 1958, amb la compra d'una part de la societat americana Waterman. Al nostre país Bic va arribar el 1953 de la mà de l'empresa Laforest, que va començar fabricant bolígrafs a Barcelona. El seu creixement va motivar la construcció l'any 1964 de la fàbrica instal·lada a Tarragona. Ara, aquesta planta es dedica a la fabricació d'encenedors, que s'exporten arreu del món. Per a commemorar el cinquantè aniversari del bolígraf, l'empresa ha encarregat a l'escriptor Jordi Bosch un llibre amb una temàtica comuna: històries basades en l'ús del bolígraf. Estic convençut que cadascun de nosaltres conservem en el propi arxiu de la memòria més d'una experiència vinculada a aquesta eina tan pròxima i assequible. És una herència de la modernitat que agafa consistència amb el temps, com els vins de reserva. Per molts anys!

Ricard Huerta